

KRONIKK
& DEBATT

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør.

Eivind Trædal
eivindt@klassekampen.no
Redaksjonsekretær

DEBATT ►

Vil du vite hva klimaforskere mener om ti år, les sofieprisvinner James Hansen.

Bestefaren i stormen

Halfdan Wiik
KRONIKK

Årets Sofiepris for miljø og bærekraftig utvikling går til James Hansen. Han får den fordi han i store deler av sitt liv som klimaforsker har lagt frem velbegrunna bekymringer for jorda og menneskehetens framtid. Like viktig er hans mot og vilje til å bære personlig kostnader ved sitt engasjement. Etter en lang karriere ved Nasa har Hansen valgt å bli klimaaktivist og har blant annet støtta sivil ulydighetsaksjoner mot kullindustrien.

«Whoops! Som objektiv forsker burde jeg sikkert ikke flagge mine personlige meninger. Men jeg er sekstiåtte år, og jeg har fått nok av hvordan ting fungerer i Washington», skriver han i boka «Storms of my Grandchildren» (2009). Å bli bestefar har gjort noe med ham: «Mine egne barnebarn er grunnen til at jeg ikke bare kunne fortsette å forske, men måtte si fra offentlig. Det er avgjørende for oss alle at vi engasjerer oss og kjemper for prinsippet om rettferdighet mellom generasjonene. Det

«Vi bør lytte nøye til det Hansen har å si»

kommer til å bli vårt livs viktigste kamp, vi har ingen tid å miste»

Hansens utgangspunkt og advarsel er at det globale klimasystemet kan være nær kritiske «tipping points» eller «vippepunkter» allerede. I boka går han tilbake i jordas klimahistorie, med gjentatte enorme svingninger i middeltemperatur, fra globale snøballtilstander til varmeytterpunkter med høge CO₂-verdier og tropiske forhold i Arktis.

Kunnskap om fortida viser hvor sensitivt klimaet er for utslippa våre. «Dersom menneskene er så dumme at de brenner

alt fossilt drivstoff, vil planetens klima ikke bli gjenopprettet på noen tidsskala som menneskene kan forestille seg (...) Vi kan være på vei mot en katastrofal stigning i havnivået svært snart, det vil si skape forhold som garanterer at det vil skje, selv om det trolig vil ta flere tiår før en rask heving av havnivået begynner.»

Den store klimabomba er ifølge Hansen lagrene av metanhydrat på kontinentalsoklene og under tundraen i Arktis. Omsatt til drivhuseffekt overgår det alle reserver av fossilt drivstoff, og den menneskeskapte oppvarminga medfører en reell fare for at også dette kan bli utløst. Den blå planeten Jorda kan ende opp som Venus, frykter han: en livløs ørken der drivhuseffekten har gått amok.

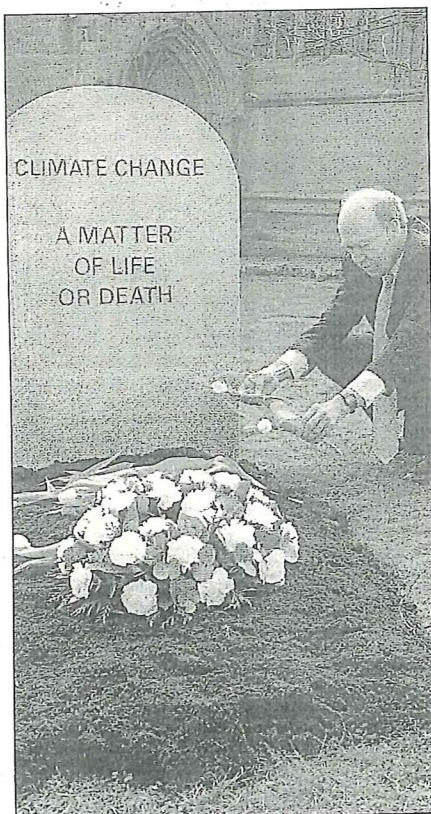
Andre forskere mener vi har mer tid på oss, og trekker ikke opp fullt så dramatiske forløp. Men som det blir sagt: Vil du vite hva klimaforskere stort sett er enige om, les rapportene fra FN's klimapanel. Vil du vite hva de mener om ti år, les James Hansen. Uansett kan ingen løpe fra det faktum at vi for lengst har passert det moralske vippepunktet der vi burde ha slått på alle bremsen.

I 2007, da FN's klimapanel la fram sin siste rapport, trodde faktisk noen av oss at tida var kommet for en annen måte å tenke på, både blant politikere og velgere. Men det ordna seg fort: Etter et halvt år med høystemt tale om «vårt felles ansvar» og «menneskehetens største utfordring», og med fredspris til Al Gore, fikk vi et

kjekt og lite uforpliktende klimaforlik på plass. Dermed kunne det meste fortsette som før. Vi la fem øre på bensinprisen og kunne gå tilbake til «vårt kjøpmannskap og tenke på hva der gir vinning og tap».

Det er som en mann som prøver å betale tilbake på gjelda si med avdrag mindre enn renta, slik at gjelda bare vokser. Det er etiske regler mot slikt i bankvesenet, men ikke i politikken.

Men også klimaforskerne har vært altfor forsiktige. Cicero og Bjerknessenteret burde tatt mål av seg til å tvinge fram en debatt om Norges rett til å tømme våre

oljereserver til siste dråpe, og umiddelbart ha arrestert Regjeringa for dens omgåelse av Kyoto-avtalen, ved å gjøre det som er definert som tilleggsmekanismer til hovedstrategi. Og hvorfor har de ikke gått åpent ut mot overdrivelsene med hensyn til klimaeffektene av regnskogsvern, der Regjeringa for å pynte på egen innsats har forbrukt forelda tall som klimaforskerne veit ikke stemmer?

For litt siden hadde to økonomer en artikkel her i avisa, der de tok til orde for en avgift på produksjon av fossile brennstoff, som en måte å gripe klimaproblemet ved rota og ikke bare fokusere på utslipp fra forbruk (A. Skonhoff og R. Skarstein: «Oljens miljøforbannelse», Klassekampen 18. mai). Det minner om James Hansens løsningsforslag – og har dessuten det til felles at det aldri vil bli realisert så lenge vi har et politisk lederskap som tror at tek-

nologien skal ordne opp for oss, bare vi gir den litt tid, og uten at vi som individer og samfunn skal være nødt til å ta ubehagelige valg eller tenke nytt.

Et problem er selvfølgelig også at klimaskepsisen ser ut til å bre seg i befolkninga, delvis på grunn av ønsketenkning (hvem ønsker ikke at skeptikerne hadde rett, egentlig?), men delvis også som en direkte følge av at de politiske signalene har vært så tvetydige og tiltaka helt åpenbart ikke står i forhold til flokklene. Om du plukka opp ti tilfeldige forbi-passerende og spurte hva de mente om klimavoter, er jeg sikker på at ni av dem ville svart: bare tull, rein avlat – som er nøyaktig det også Hansen kaller det.

Når man om kort tid kommer hit for å motta Sofieprisen, vil han møte politikere, forskerkolleger og journalister, og holde flere foredrag. Et av dem har han kalt «Climate Change as a Transcending Moral Matter: Can Norway Stand Tall Among Nations?» Etter den siste runden om Statoils tjæresand er han vel mindre optimistisk på vegne av Norge, skulle jeg tro. Men poenget er at også klimakampen dreier seg om rettferdighet og fordeling. Vi kan ikke fortsette å oppføre oss som om vi var den siste generasjon og kloden var bare vår.

Ved begynnelsen av den industrielle revolusjon var det 275 ppm (parts per million) CO₂ i atmosfæren. I dag er tallet steget til 387, og det fortsetter å stige med nesten 2 ppm i året, blant annet fordi store deler av den CO₂ vi slipper ut blir værende der i hundrevis av år.

Hansen mener at vi må ned mot 350 ppm for å føle oss rimelig trygge på å unngå en katastrofe. Vi bør lytte nøye til det han har å si, og merke oss de krav og forslag han kommer med. Det kan bli kimen til en ærligere norsk klimapolitikk, uten grønnvasking og omskrivninger, frigjort fra overdreven teknologi-optimisme og den falske forestillinga om Norge som et foregangsland. Så langt er det bare ei internasjonal finanskrise som har fått ned våre klimatautslipp.

Halfdan Wiik,
bibliotekar og bestefar,
initiativtaker til Besteforeldrenes
klimaaksjon
halfdan.wiik@hsh.no

**FORSKER OG
AKTIVIST:**
Klimaforskeren
James Hansen
er vinneren av
årets Sofiepris
for miljø og
bærekraftig
utvikling.

ARKIVFOTO:
SCANPIX/AFP

KRONIKK
& DEBATT

Klassekampen honorerer normalt ikke innsendt stoff. Innsendaren si e-postadresse blir trykt med mindre innsendaren reserverer seg mot dette. For Klassekampen sine generelle vilkår for publisering, sjå www.klassekampen.no/KK/index.php/news/home/generelle_vilkaar

KRONIKK:

E-post:
kronikk@klassekampen.no
Maks 6000 teikn inkludert mellomrom. Legg ved portrettfoto.

DEBATT:

E-post:
debatt@klassekampen.no
Innlegg over 3000 teikn kan bli korta ned. Legg ved portrettfoto.

Tollef Mjaugedal
tollefm@klassekampen.no
Kronikk- og debattredaktør.

Eivind Trædal
eivindt@klassekampen.no
Redaksjonsekretær

DEBATT ►

Vil du vite hva klimaforskere mener om ti år, les sofieprisvinner James Hansen.

Bestefaren i stormen

Halfdan Wiik
KRONIKK

Årets Sofiepris for miljø og bærekraftig utvikling går til James Hansen. Han får den fordi han i store deler av sitt liv som klimaforsker har lagt frem velbegrunna bekymringer for jorda og menneskehetens framtid. Like viktig er hans mot og vilje til å bære personlig kostnader ved sitt engasjement. Etter en lang karriere ved Nasa har Hansen valgt å bli klimaaktivist og har blant annet støtta sivil ulydighetsaksjoner mot kullindustrien.

«Whoops! Som objektiv forsker burde jeg sikkert ikke flagge mine personlige meninger. Men jeg er seksåttåtte år, og jeg har fått nok av hvordan ting fungerer i Washington», skriver han i boka «Storms of my Grandchildren» (2009). Å bli bestefar har gjort noe med ham: «Mine egne barnebarn er grunnen til at jeg ikke bare kunne fortsette å forske, men måtte si fra offentlig. Det er avgjørende for oss alle at vi engasjerer oss og kjemper for prinsippet om rettferdighet mellom generasjonene. Det

«Vi bør lytte nøye til det Hansen har å si»

kommer til å bli vårt livs viktigste kamp, vi har ingen tid å miste»

Hansens utgangspunkt og advarsel er at det globale klimasystemet kan være nær kritiske «tipping points» eller «vippepunkter» allerede. I boka går han tilbake i jordas klimahistorie, med gjentatte enorme svingninger i middeltemperatur, fra globale snøballtilstander til varmeytterpunkter med høge CO₂-verdier og tropiske forhold i Arktis.

Kunnskap om fortida viser hvor sensitivt klimaet er for utslippa våre. «Dersom menneskene er så dumme at de brenner

alt fossilt drivstoff, vil planetens klima ikke bli gjenopprettet på noen tidsskala som menneskene kan forestille seg (...) Vi kan være på vei mot en katastrofal stigning i havnivået svært snart, det vil si skape forhold som garanterer at det vil skje, selv om det trolig vil ta flere tiår før en rask heving av havnivået begynner.»

Den store klimabomba er ifølge Hansen lagrene av metanhydrat på kontinentalsoklene og under tundraen i Arktis. Omsatt til drivhuseffekt overgår det alle reserver av fossilt drivstoff, og den menneskeskapte oppvarminga medfører en reell fare for at også dette kan bli utløst. Den blå planeten Jorda kan ende opp som Venus, frykter han: en livløs ørken der drivhuseffekten har gått amok.

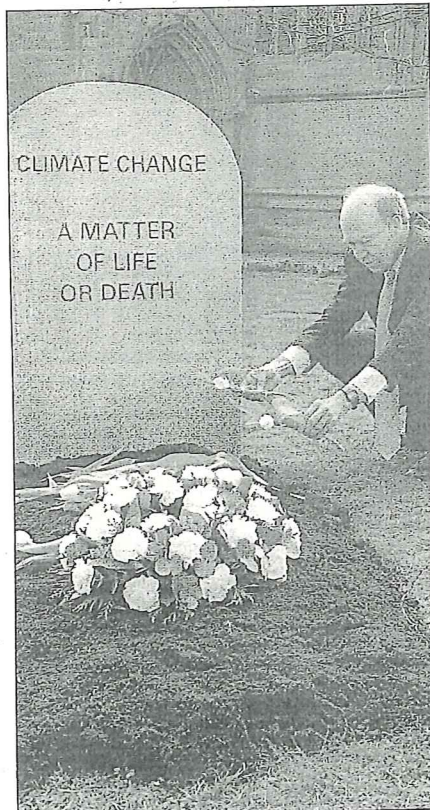
Andre forskere mener vi har mer tid på oss, og trekker ikke opp fullt så dramatiske forløp. Men som det blir sagt: Vil du vite hva klimaforskere stort sett er enige om, les rapportene fra FN's klimapanel. Vil du vite hva de mener om ti år, les James Hansen. Uansett kan ingen løpe fra det faktum at vi for lengst har passert det moralske vippepunktet der vi burde ha slått på alle bremsen.

I 2007, da FN's klimapanel la fram sin siste rapport, trodde faktisk noen av oss at tida var kommet for en annen måte å tenke på, både blant politikere og velgere. Men det ordna seg fort: Etter et halvt år med høystemt tale om «vårt felles ansvar» og «menneskehetens største utfordring», og med fredspris til Al Gore, fikk vi et

kjekt og lite uforpliktende klimaforlik på plass. Dermed kunne det meste fortsette som før. Vi la fem øre på bensinprisen og kunne gå tilbake til «vårt kjøpmannskap og tenke på hva der gir vinning og tap».

Det er som en mann som prøver å betale tilbake på gjelda si med avdrag mindre enn renta, slik at gjelda bare vokser. Det er etiske regler mot slikt i bankvesenet, men ikke i politikken.

Men også klimaforskerne har vært altfor forsiktige. Cicero og Bjørknæssenteret burde tatt mål av seg til å tvinge fram en debatt om Norges rett til å tømme våre

oljereserver til siste dråpe, og umiddelbart ha arrestert Regjeringa for dens omgåelse av Kyoto-avtalen, ved å gjøre det som er definert som tilleggsmekanismer til hovedstrategi. Og hvorfor har de ikke gått åpent ut mot overdrivelsene med hensyn til klimaeffektene av regnskogsvern, der Regjeringa for å pynte på egen innsats har forbrukt forelda tall som klimaforskerne veit ikke stemmer?

For litt siden hadde to økonomer en artikkel her i avisa, der de tok til orde for en avgift på produksjon av fossile brennstoff, som en måte å gripe klimaproblemet ved rota og ikke bare fokusere på utslipp fra forbruk (A. Skonhoff og R. Skarstein: «Oljens miljøforbannelse», Klassekampen 18. mai). Det minner om James Hansens løsningsforslag – og har dessuten det til felles at det aldri vil bli realisert så lenge vi har et politisk lederskap som tror at tek-

nologien skal ordne opp for oss, bare vi gir den litt tid, og uten at vi som individer og samfunn skal være nødt til å ta ubehagelige valg eller tenke nytt.

Et problem er selvfølgelig også at klimaskepsisen ser ut til å bre seg i befolkninga, delvis på grunn av ønsketenkning (hvem ønsker ikke at skeptikerne hadde rett, egentlig?), men delvis også som en direkte følge av at de politiske signalene har vært så tvetydige og tiltaka helt åpenbart ikke står i forhold til flokkene. Om du plukka opp ti tilfeldige forbi-passerende og spurte hva de mente om klimavoter, er jeg sikker på at ni av dem ville svart: bare tull, rein avlat – som er nøyaktig det også Hansen kaller det.

Når han om kort tid kommer hit for å motta Sofieprisen, vil han møte politikere, forskerkolleger og journalister, og holde flere foredrag. Et av dem har han kalt «Climate Change as a Transcending Moral Matter: Can Norway Stand Tall Among Nations?» Etter den siste runden om Statoils tjæresand er han vel mindre optimistisk på vegne av Norge, skulle jeg tro. Men poenget er at også klimakampen dreier seg om rettferdighet og fordeling. Vi kan ikke fortsette å oppføre oss som om vi var den siste generasjon og kloden var bare vår.

Ved begynnelsen av den industrielle revolusjon var det 275 ppm (parts per million) CO₂ i atmosfæren. I dag er tallet steget til 387, og det fortsetter å stige med nesten 2 ppm i året, blant annet fordi store deler av den CO₂ vi slipper ut blir værende der i hundrevis av år.

Hansen mener at vi må ned mot 350 ppm for å føle oss rimelig trygge på å unngå en katastrofe. Vi bør lytte nøye til det han har å si, og merke oss de krav og forslag han kommer med. Det kan bli kimen til en ærligere norsk klimapolitikk, uten grønnvasking og omskrivninger, frigjort fra overdreven teknologi-optimisme og den falske forestillinga om Norge som et foregangsland. Så langt er det bare ei internasjonal finanskrise som har fått ned våre klimautslipp.

Halfdan Wiik,
bibliotekar og bestefar,
initiativtaker til Besteforeldrenes
klimaaksjon
halfdan.wiik@hsh.no

**FORSKER OG
AKTIVIST:**
Klimaforskeren
James Hansen
er vinneren av
årets Sofiepris
for miljø og
bærekraftig
utvikling.

ARKIVFOTO:
SCANPIX/AFP